

Het Pieterpad

is de langst aaneengesloten wandelroute van Nederland en telt 480 kilometer. De route loopt van Pieterburen naar Maastricht en bestaat uit 26 etappes van elk ongeveer 20 kilometer lang. De meeste Nederlanders hebben van het Pieterpad gehoord, een groot aantal heeft de route gelopen, sommigen zijn voor de tweede keer bezig en velen koesteren de wens 'het ooit nog eens te doen'. Voor al deze mensen lopen wij van noord naar zuid.

door Frank Flippo

19 Gennep - Vierlingsbeek

De Maas is de grote vormgever van de streek waar deze Pieterpadwandeling door voert. Vanaf Gennep lopen we door een glooiend landschap. Merendeels rivierduinen, opgewaaid door westenwinden vanuit de noordwaarts stromende Maas. Daarom is de Limburgse, oostelijke Maasoever zo heuvelachtig. De dorpsstraat van Gennep is levendig. Hij is wel bijzonder langgerekt. In een ondergrondse supermarkt met TL-licht en vuilgroene reclameborden daal ik af om fris te kopen. Het personeel loopt er erg Duits bij, in van die goedkope witte synthetische stofjassen. Ik probeer me het dagelijkse dorpsleven voor te stellen in Gennep, en word daar niet vrolijker van. In elk geval vieren ze hier carnaval, dat vergoedt veel.

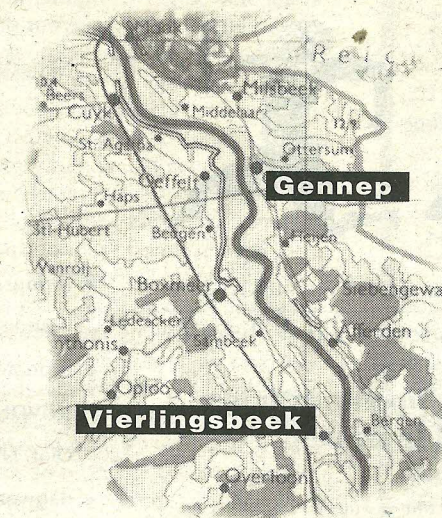
Dit overdenkend laat ik de dorpsstraat achter mij, een ringweg over, een nieuwbouwwijk door en via een voetpad langs een fabriek en een ziekenhuisachtig inter-naatscomplex. Dan pas breekt het bos aan, eerst nog bescheiden tussen volkstuintveldjes en weilanden. Weinig opzienbarend allemaal, maar afwisselend is het wel. Nergens kale, saai stukken, dat

af om over een zijtak van de grote weg te komen, die zich zoals bijna overal in Nederland dwars door het reliëf boort. Honderden meters voor het viaduct houden bossen en heuvels al abrupt op, om honderden meters daar voorbij weer als bij toverslag op te duiken. Deze wegebouwer claimde een enorm oppervlak voor zijn kruispunt. Technisch gesproken kan men het bos tot aan de weg ongeschonden laten. Blijkbaar koestert de Nederlandse autolobby andere opvattingen.

Via een viaduct en een stukje kronkelweg kom ik op de Zwarte Heide. Beukenlanen zijn hier getooid in dieprode tinten. Zo zag ik eens een Wagner-decor; een bosrand eind november, vlak voor het vallen van het blad past bij de sombere, verheven sfeer van de Götterdämmerung.

Op het bankje waar ik rust, schieten tussen de planken paddestoelen op. Bij herfstige melancholie hoort serene rust, wil zij diep gevoeld worden. Hier, vrijwel in de berm van de grote weg, blijft daar slechts een middelmatige spleen van over, zoals de weg het landschap van zijn karakter berooft en middelmatig maakt.

Maar zelfs in Nederland duurt vaak. Kijkend vanonder een oude boom op de heuveltop, worden schilderijen als 'Gebed van de Landlieden' bijna reëel: boeren en boerinnen neergehurkt tussen vee, terwijl de laagstaande zon over de heuvels en dalen speelt. Adepten van nonfiguratieve kunst verwer-

ruïne van het zestiende-eeuwse huis Bleijenbeek. De ruïne heeft nog altijd een souterrain-verdieping, een begane grond en een stukje bovenverdieping. Afdalend van de Afferdense Bergen, loopt het Pieterpad langs Dalmembre, de enige Limburgse,

Daartegenover zijn een paar natuurontwikkelingsprojecten vooralsnog een druppel op een gloeiende plaat.

Maasheggen

Halverwege de Maas walmt de geur van varkensdrijfmest me

naatscomplex. Dan pas breekt het bos aan, eerst nog bescheiden tussen volkstuintjes en weilanden. Weinig opzienbarend allemaal, maar afwisselend is het wel. Nergens kale, saaie stukken; dat geldt voor de hele wandeling. Wat niet wil zeggen dat er zo veel te zien is, zeker op deze grijze novemberdag. Op mij na zijn de paden verlaten.

Pas nu Gennep achter me ligt, valt op dat het verkeersrumoer maar niet wil verstommen. Het Pieterpad loopt hier kilometers vrijwel vlak langs de grote weg Nijmegen-Venlo, met slechts een kleine strook bos ertussen. Ze moesten dat Pieterpad maar omleggen via Ottersum: minder kilometers, even mooi bos, geen verkeersherrie.

Op een plek waar het bos eindelijk wat dichtter wordt, zie ik mijn eerste mede-wandelaars; twee donkere vrouwen in sportjacks, elk met een zwarte vlecht op hun rug. Als ik nader, verlaten ze het pad en lopen ze het bos in, met hun rug naar mij toe verder pratend.

Wagner

Langs een glibberige talud daal ik

de berm van de grote weg, daar slechts een-middelmatige spleen van over, zoals de weg het landschap van zijn karakter berooft en middelmatig maakt. Maar zelfs in Nederland duurt middelmaat niet eeuwig; daar verheffen de heuvels van Het Quin zich er al boven.

Eerst loop ik de lijst binnen van de omslagfoto van het tweede Pieterpadboek, over het pad De Groene Streep. Binnen de lijst gloeit links ineens een zon op van tussen de wolken, boven nevelige paarse bulten waarop schapen grazen. Het Quin of de Afferdense Bergen; hier zijn de rivierduinen het hoogst, het mooist en het meest ongerept. De heide wordt er afgegraasd door een bonte fauna. Beige runderen, landgeiten en Hooglanders. Binnen de omheining ziet de Pieterpadloper hier zijn eerste Woeste Hoogten sinds Groesbeek.

Spons

Aan de voet van de heuvels liggen regenwater-vennen, die nu de hemel opentrekt, baden in schoonheid. 'Oog van de Zee' of Oog van het Water heten meren en vennen

pen dit soort schilderijen als trukendoos-kunst. Maar als dit een trukendoos is, is abstracte kunst dat even goed. Abstract of figuratief, wie zijn ziel in zijn werk legt, ontstijgt zijn trukendoos.

En dit? Dit is gewoon een stukje historisch Noord-Europees landschap. Je loopt er gedachteloos langs en ineens zie je het. Het doet zich, met andere woorden, spontaan aan je voor. En sommigen schilderen dat. Buiten Europa, waar nog arme boeren wonen, kan elke dag een 'gebed van de landleiden' worden geschilderd. Met plezier fotografeer ik mijn eigen 'schilderij'.

Dit landschap is geen werk van landschapsarchitecten, het is gegroeid en daarna geconserveerd. Je hebt ook landschapsparken, bedacht vanachter het beeldscherm. Parken zonder geschiedenis. Die kun je ook schilderen, en zelfs dan blijken mensen inventief genoeg om ergens een kunstwerk van te maken. Dan kun je zelfs uit een met bulldozers geschapen landschap een eeuwig meesterwerk scheppen.

Maasdorpen

Vlak achter het Quin, op loopafstand van het Pieterpad, liggen de Limburgse Maasdorpen Heijen en Afferden. De vele kastelen in deze omgeving getuigen van de invloed van het oude, voorname Gelre, dat hier altijd meer in de melk te brokkelen had dan Maastricht. Het kasteeltje Huis Heijen heeft keldergewelven uit de vroege middeleeuwen.

Als je na Het Quin niet rechtsaf gaat naar Afferden, maar rechtdoor blijft lopen, tot voorbij de verharde bosweg, kom je bij de geblakerde

witgepleisterde boerderij op deze etappe. Door een buitenwijk met 'hai hé' groetende mensen lopen we naar de veerpont over de Maas, de grilligste rivier van Nederland. Vers liggen de overstromingen bij Itteren en Borgharen nog in het geheugen. Maar het waterpeil is hier altijd al sterk wisselend geweest. Alleen, vroeger stonden er geen woonwijken in uiterwaarden, werden uiterwaarden niet ingepolderd en werd het stroombed niet versmald om er in de zomer met grote schepen op te kunnen varen.

Er stonden toen ook meer bossen op de hellingen en in de uiterwaarden. Ooibossen heetten ze. De rivier had meer kronkels, waar hij slib en water in kon afzetten en zijn snelheid kon vertragen. In België is de Maas nog rigouzeuzer gekanaliseerd dan in Nederland. Een waslijst van ingrepen heeft het Maasdal veranderd van een spons tot een droge, harde korst. En de omgeving overgevoelig gemaakt voor hoog water. Maasoverstromingen dreigen een regelmatig terugkerend euvel te worden; wie noemde dit een 'natuur-ramp'? Voor de natuur is overstromen juist weldadig. De rivier creert haar eigen stroombed, zet slib af buiten haar keurslijf, drinkt de door grondwaterverlaging ingeklinkte grond. Cultuurramp is een betere term. De gemeentebesturen langs de Maas zijn hoofdschuldigen. Zeker nu men vrijwel nergens langs de Maas lering trekt uit de overstromingen. Het enige wat gebeurt is landschapsvernietigende dijkverzwaring. Ontwateren, uiterwaardenbouw en versmalling van het stroombed gaan gewoon door.

tegemoet. We zijn in Brabant. De mestlucht wordt overstemd door de frissere geuren van gras en water. Getsijlp van struweelvogeltjes overstemt de mechanische geluiden en het lijdzame gesteun van de varkens in de bio-industriële fokstallen. Want we lopen nu nog midden door de Maasheggen, een cultuurlandschap waar Julius Caesar in zijn *De Bello Gallico* al een beschrijving aan wijdde. De heggen dienden als veewering en veldbegrenzing.

Heggenvlechten is een oud ambacht dat in Groot-Brittannië nog steeds wordt beoefend: op een bepaalde hoogte worden de meidoornentakken doorgezaagd en vervlochten met takken van andere bomen, zodat een ondoordringbare haag ontstaat waar vogels zich nestelen en planten die bij de bosrand horen, zoals clematis en ranonkel. Het is een gebied waar

vervolg op pag. 7

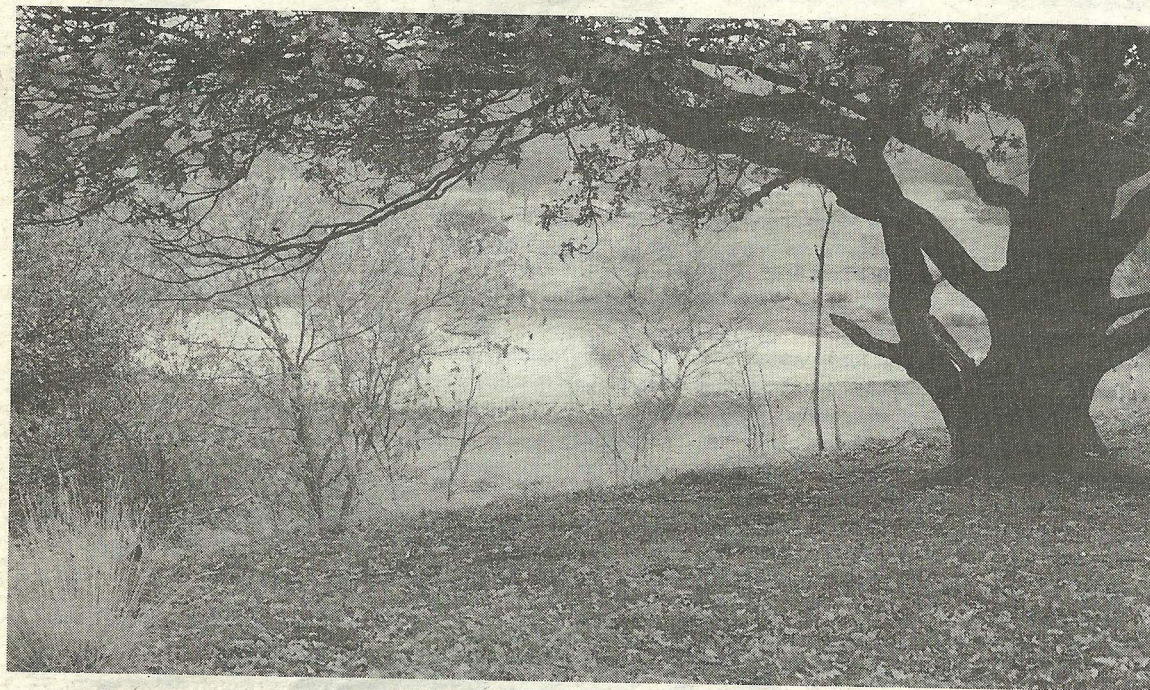
vervolg van pag. 5

een Orpheus uit de polder zich thuis voelt. Op je rug liggend kun je hier in mei de vogels zien buiten en de geur van duizend bloemen opsnuiven. Maar de laatste dertig jaar, de natuurbescherming ten spijt, zijn

de bulldozers verder opgerukt, en waar de heggen ophouden, kijk je in een leegte van zwarte kluiten, maisstoppels en aardappelbulten. Dat zie je als je Vierlingsbeek nadert, het eindpunt van deze etappe. Overigens na enkele uren met veel plezier door het Maasheggenlandschap te hebben

gewandeld, dat nog altijd groot genoeg is om er in op te kunnen gaan. Overal staan grote alleenstaande bomen tussen de heggen. Die plantten de boeren aan om ook kwaliteitshout te hebben. Meidoornhout is namelijk nergens goed voor. De Nijmeegse cultuurfilosoof

Ton Lemaire woonde vele jaren in dit heggengebied. Bekend geworden met zijn welsprekende werk *Filosofie van het Landschap*, dat eerder een poëtische, Rousseauaanse ode aan het landschap is dan een stijve analyse. Hij onderhield, naar eigen zeggen, uitstekende relaties met de omliggende boeren, die het landschap maakten waar hij zo van houdt. Totdat ze datzelfde landschap kapot gingen maken. Lemaire sprak hen aan op hun beslissingen, kreeg vervolgens ruzie en vertrok verbitterd naar Zuid-Frankrijk, naar de Périgord, ook zo'n oud sfeervol boerenland. Het wordt weliswaar ook bedreigd, maar is zoveel groter dat hij er zijn tijd nog wel uit kan zitten. Zoals zovele romantici uit de jaren zestig. Terwijl de cultuursteppe beneden hen oprukt, dromen ze hun idylles in vergeten Pyreneeëndorpjes en Provençaalse boerderijen. Lemaire had ook twee kilometer verder kunnen gaan wonen, waar hij nog wel midden tussen de heggen had gezeten. Om vervolgens na tien jaar weer te moeten verhuizen.

Informatie

De routebeschrijving van het Pieterpad bestaat uit twee boekjes van het NIVON: deel I van Pieterburen naar Vorden en deel II van Vorden naar Maastricht. Kosten: circa dertig gulden per stuk. Verkrijgbaar in de meeste boekhandels en via de Stichting Lange-Afstand Wandelpaden, tel. 033-46553660.

De volledige voettocht bedraagt ongeveer 480 kilometer en is opgedeeld in 26 trajecten van gemiddeld 20 kilometer. De etappe Gennep-Vierlingsbeek bedraagt 16,5 km, de paar kilometer naar het NS-station van Vierlingsbeek niet meegerekend. Voor overnachtingsadressen in Gennep en Vierlingsbeek verwijzen we naar het Pieterpad II-boekje.

Vanaf station Nijmegen rijdt twee keer per uur een bus naar Gennep; de bus doet er ruim een half uur over. Vanaf station Vierlingsbeek rijdt er elk uur een trein naar Nijmegen, of de andere kant op, richting Venray en Venlo. Bel voor de details 0900-9292.

Door het Maasheggenlandschap lopen vele aantrekkelijke onver-

harde paden. In mei staat het er op zijn mooist bij. Aan de andere kant ligt boswachterij Bergen, waar het Quin deel van uitmaakt. Tussen Heyen en Bergen is dit eigenlijk één uitgestrekt bos- en heidegebied, met vele aantrekkelijke plekken.

Wandelen over het boerenland of kades langs het water. Een vrije doortocht gerealiseerd door overstapjes, draaihekjes of voetgangersbruggetjes. Het kan gelukkig steeds vaker. Vooral dankzij de inspanning en betrokkenheid van personen of organisaties die zich inzetten voor de belangen van de wandelaar. In Marsberichten signaleren we initiatieven en acties, kansen en bedreigingen voor de wandelmogelijkheden. We gaan in op landelijk of regionaal wandelbeleid en besteden aandacht aan bijzondere wandel-publicaties. Nieuws en opinies uit Nederland Wandelland, vergaard en bewerkt door Vladimir Mars, kaarten en gidsenspecialist, voetenwerker en padenmaker.

Zend uw tips, o.v.v. 'Marsberichten' naar ons redactieadres of direct naar: Westzaanstraat 37-hs, 1013 ND Amsterdam, tel/fax 020-6841282.

Samen op stap

Op 11 en 18 december is er in Amersfoort een grote stap gezet naar de verdere eenwording van de Nederlandse wandelorganisaties. Vertegenwoordigers en bestuurders van de zestien organisaties in het Wandelplatform en de Stichting Lange-Afstand-Wandelpaden (SLAW) ondertekenden daar de intentieverklaring 'Samen op stap'. Ze stemden